

SOUL

Είδος: Περιοδικό / Κύριο / Μηνιαίο / Οδηγός πόλεως

Ημερομηνία: Σάββατο, 01-12-2012

Σελίδα: 54,55,56 (1 από 3)

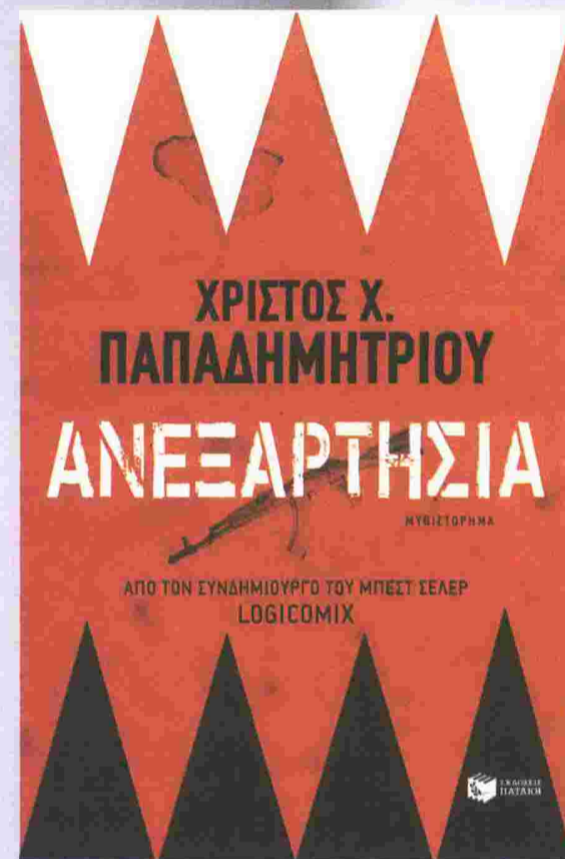
Μέγεθος: 2253 cm²

Μέση κυκλοφορία: Μη διαθέσιμη

Επικοινωνία εντύπου: 2310 545069

Λέξη κλειδί: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Χρίστος Χ. Παπαδημητρίου

Η κλαγγή των όπλων

Νέτα σκέτα και χωρίς τζιριτζάντζουλες: Η «Ανεξαρτησία» είναι το ελληνικό μυθιστόρημα της χρονιάς. Και ο συγγραφέας της, καθηγητής στο Μπέρκλεϊ, συνδημιουργός του «Logicomix», με περάσματα από MIT, Στάνφορντ και Χάρβαρντ, και απόδημος παις της διασποράς, μας δίνει χρήσιμα passwords.

Συνέντευξη Στέφανος Τσιτσόπουλος

Multiple choice! Ποιο από τα τρία παρακάτω θα θεωρούσατε καλύτερο teaser για το βιβλίο σας; Α) Ένα μυθιστόρημα με χρηστική αξία, αφού ο αναγνώστης μαθαίνει τον ιδανικό τρόπο κοψίματος του καρπουζιού, τον σωστό τρόπο να ρίχνει τα ζάρια στο τάβλι, το γιατί η περιοχή του Ναυαρίνου στην Πύλο έχει περισσότερα κοινά με τη Γερμανία παρά με τη Νέα Ορσειάδα. Β) Ένα μυθιστόρημα που φλερτάρει με την ιδέα πως το προσωπικό είναι και πολιτικό και πως ο έρωτας και η επαγρύπνηση ίσως είναι ένα και το αυτό. Γ) Μια ιστορία για το πώς η εξέλιξη του γενεαλογικού μας δένδρου τεκμηριώνει κατά κάποιον τρόπο τη θεωρία του χάους. Πως δηλαδή μια ελιά που φυτρώνει στη Μάνη μπορεί με τη ρίζα της να φτάσει ως το Κι Γουέστ της Φλόριντα με ενδιάμεσες στάσεις σε Αθήνα, πρώην Ανατολικό Βερολίνο και Νέα Υόρκη μετά την 11η Σεπτεμβρίου.

Και τα τρία είναι τέλεια teasers: Πνευματώδη, τραβηκτικά - και ανακριβή, σε διάφορους βαθμούς. Πιο ανακριβές από τα τρία είναι το Α. Γιατί χρηστικό το βιβλίο αυτό δεν είναι. Όλη μου τη ζωή, χρηστικά βιβλία και χαρτιά γράφω. Αλλά, μια στο τόσο, έχω μια ιστορία μέσα μου και πρέπει να την πω. Θα σκάσω, αν δεν την πω. Οι ιστορίες δεν είναι χρηστικά πράγματα. (Η ίσως να κάνω λάθος, και να είναι ότι χρηστικότερο.) Και δεν έρχεται πρώτα η ιστορία, συνήθως ένα πρωί μου προκύπτει κάποιος άγνωστος, ο Χρήστος Π., για παράδειγμα, που σιγά-σιγά μου γίνεται κόλλημα, κι αυτός κουβαλάει μαζί τις ιστορίες του. Φέρνει και τους δικούς του, τον παππού του τον Μακ, π.χ., τη μάνα του την Ελένη, και τις δικές τους τις ιστορίες. Ή την αδελφή του την Κλειώ, κάτι ανάμεσα σε ιστορικό και μέντιουμ. Είναι και ένας παλιός οικογενειακός θρύλος που πάντα ήθελα να τον βγάλω από μέσα μου, για την όμορφη τη Χρύσα που την έκλεψαν οι Τούρκοι στην Τριπολιτσά του 1821. Και το κόψιμο του καρπουζιού, κι αυτό ιστορία είναι. Και μέχρι να τις ξεμπερδέψεις όλες τις ιστορίες, έχεις φτάσει στις πεντακόσιες σελίδες και χρειάζεσαι ανάσα. Πάμε στο Β teaser. Οι άγνωστοι σαν τον Χρήστο Π. έχουν μεγάλη δύναμη. Το πρώτο μου μυθιστόρημα, το «Τούρινγκ», υπετίθετο ότι θα διηγούνταν δυο ερωτικές ιστορίες. Αλλά στην πορεία μου προέκυψε μια τρίτη. Έγραφα τον διάλογο για τη στιγμή που συναντιούνται δύο από τους χαρακτήρες, και ξαφνικά λέω στον εαυτό μου: «Για κάτσε μια στιγμή, αυτοί οι δύο φλερτάρουν». Ερωτεύτηκαν μπροστά στα μάτια μου και προς μεγάλη μου έκπληξη! Έρμαιο ο συγγραφέας. Το Γ teaser το νιώθω. Χάος. Τυχασιότητα, ρίσκο. Το βιβλίο αυτό σταματάει πού και πού να αναλογιστεί πόσο τυχαία είναι η ζωή μας, πόσο χαοτική η ιστορία - η ιστορία της Ελλάδας πιο πολύ από όλες. Αυτό δηλαδή και ο τίτλος, αυτό θα πει ανεξαρτησία: κάθε μέρα που ξημερώνει είναι μια καινούργια ζαριά. Μόνο που το βάρος που σέρνουμε μέσα μας, τα φαντάσματα

του παρελθόντος, πολλές φορές μας την κόβουν τη ζαριά, όπως στο τάβλι. Και το Β με εκφράζει, είναι μια αλήθεια που στο βιβλίο βγαίνει μέσα από χίλιες ιστορίες, χωρίς, βέβαια, να τις υποκαθιστά. Τι είναι η πολιτική, τι είναι η Ιστορία; Τα όνειρα κι οι αγάπες και οι καημοί και τα κουσούρια του πλήθους - και των αρχηγών, βέβαια - αυτό δεν είναι;

Για ποιο λόγο στο εξώφυλλο υπάρχει το Καλάσνικοφ; Ήταν δική σας επιλογή ή του γραφίστα; Για τον ανυποψίαστο αναγνώστη παραπέμπει σε Μπάαντερ Μάινκοφ ή και 17 Νοέμβρη Μόνο το εξώφυλλο; Εδώ μου λένε ότι όλο το βιβλίο παραπέμπει στη 17Ν και πουθενά αλλού. Οι ήρωές μου, η Ελένη με τον Μπίθρο και τον Ξινό και τον Πιερ και τους υπόλοιπους, κάνουν ένοπλη αντίσταση κατά της Χούντας, και, από ό,τι φαίνεται, τα όπλα δε μένουν παρά πόδας στη Μεταπολίτευση. Και αργότερα, στο Ανατολικό Βερολίνο, τη βραδιά που πέφτει το Τείχος, η Ελένη θυμάται τους Μπάαντερ-Μάινκοφ. Βασικά, ιδέα του γραφίστα ήτανε, αλλά μου άρεσε τόσο το εξώφυλλο συνολικά -ταμπλό ταβλιού σε ματωμένο φόντο- που δε μου έκανε καρδιά να κόψω το Καλάσνικοφ. Ο Μανώλης Πιμπλής έγραψε στα «Νέα» ότι η «Ανεξαρτησία» είναι ένα μυθιστόρημα που συνδυάζεται με τον εξεγερμένο Έλληνα. Ένας χαρακτηρισμός που με ξάφνιασε, αλλά με ξάφνιασε ευχάριστα. Χούντα, Κατοχή, Μεταπολίτευση, '21, κάπου δεν έχει άδικο. Παρεμπιπτόντως, για μένα ο εξεγερμένος Έλληνας είναι ο μυστηριώδης απών από την Ελλάδα του 2012. Αγανακτισμένους Έλληνες είδαμε, εξεγερμένους όχι. Ο μόνος εξεγερμένος Έλληνας που εγώ είδα το 2012 ήταν ο Μάκης ο Χριστούλας, ο εβδομηντάρης συνταξιούχος που τον Απρίλη τίναξε τα μυαλά του προς τη γενική κατεύθυνση της βουλής. Στο μήνυμά μου μας άφησε μιλάει για το Καλάσνικοφ που θα κρατούσε, αν ήταν νεότερος. Ας πούμε, λοιπόν, ότι το εξώφυλλο θυμάται τον Χριστούλα.

Γράψατε ένα τεράστιο από πλευράς πυκνότητας μυθιστόρημα, όπου ελληνική, ευρωπαϊκή αλλά και παγκόσμια ιστορία βαδίζουν παράλληλα, ενώ την ίδια στιγμή περιπλέκονται επικίνδυνα Κολοκοτρώνης, λόρδος Βύρωνας, Χούντα των Συνταγματαρχών, στάσι, Ταλιμπάν, ελληνικός Εμφύλιος, Αναφιώτικα και πρόσφατες φωτιές στην Αρχαία Ολυμπία! Νιώσατε κάποια στιγμή πως κινδυνεύετε να χαωθείτε; Τώρα να χαωθώ; Μια ζωή χαωμένος. Στην έρευνά μου, μπερδεύω τα Μαθηματικά και την Πληροφορική με τα Οικονομικά και τη Θεωρία Παιγνίων, τώρα τελευταία και με την Εξέλιξη. Για μένα, τα πράγματα γίνονται ξεκάθαρα -απλά σχεδόν, αν και τελικά τίποτα δεν είναι απλό- όταν τα δεις, την ίδια στιγμή, από όλες τις σκοπιές και διαστάσεις. Δηλαδή, αν δε χαωθείς, δεν κάνεις τίποτα. Κοιτάξτε την Ελλάδα σήμερα, για παράδειγμα. Θέλω να πω, δεν μπορεί να είναι μία

και μοναδική η αιτία που μας οδήγησε εδώ. Για να βγάλει νόημα αυτό που θα πεις πρέπει να καλύπτει τα πάντα. Δεν το θέλησα μακρύ το βιβλίο, ειλικρινά το σχεδίαζα λακωνικότατο, μου βγήκε μακρύ από την ίδια του τη νομοτέλεια και λογική.

Πού θα αλλάξετε χρόνο; Στην πατρίδα ή σε κάποια άλλη ήπειρο; Και για να έχουμε καλό ερώτημα: Ποια και γιατί θεωρείτε πατρίδα σας;

Δεν το συζητώ, Πρωτοχρονιά πάντα στην πατρίδα. Τραγουδί τα μεσάνυχτα με τα φώτα σβηστά, φιλιά που κουβαλάνε αγάπη ενός χρόνου, το φλουρί ποτέ σε σένα, και μετά μπαροτριγύρισμα. Με όλα τα στραβά της, η Ελλάδα την πάει την Πρωτοχρονιά. Ακόμα και του 2013. Μια στιγμή ανεξαρτησίας, νέα σελίδα, καινούργια ζαριά. Μια πατρίδα άμυαλη και προδομένη, που, φιλομετανοιωμένη, περιμένει το ξημέρωμα - αλλά χωρίς και καμιά σοβαρή απόφαση να κάνει κάτι διαφορετικά ετούτη τη φορά. Πατρίδα. Κατά μια έννοια, πατρίδα είναι όπου Γης, τα σύνορα είναι οκλήσεις τεχνικές. Ήμουνα προχτές στο Σίδνεϊ για δεύτερη φορά στη ζωή μου, μετά από δέκα χρόνια απουσίας, και εκεί που έκανα περίπατο, πήρε μια στροφή ο δρόμος και ένιωσα ότι ποτέ δεν είχα φύγει, ότι τη γωνιά αυτή θα τη φυλάω πάντα στην καρδιά μου, ότι εδώ θα επιστρέφω σε όλη μου τη ζωή. Αλλά πατρίδα υπάρχει, και την πατρίδα την πραγματική στη μαρτυράνε τα όνειρά σου, η θλίψη που σε ξυπνάει το πρωί. Όλο Ελλάδα. Ό,τι διαβατήριο κι αν δείχνεις, όταν σου το ζητάνε, πατρίδα σου δεν είναι η Αμερική. Η Καλιφόρνια, ναι, αυτή παίζει κάπως, με κάποια έννοια λοξή, σε κάποια άλλη διάσταση. Τελικά, σωστά μας τα είπε ο Σεφέρης: Πατρίδα είναι αυτό που σε πληγώνει όπου κι αν πας.

Ενσαρκώνετε το όνειρο κάθε νέου έλληνα επιστήμονα που αναχωρεί -ή ονειρεύεται πως εγκαταλείπει την έρημη χώρα της κρίσης- και ψάχνει την τύχη του στα «εξωτερικά». Τι σας έμαθε η ζωή στην Αμερική; Και τι συμβουλευέτε τους φοιτητές σας; Έμαθα να ακούω τις φωνές μέσα μου. Να ακολουθώ τον εσωτερικό μου μπουσούλα - κι αν παίζει καρτίνι με καρτίνι, όπως μας λέει ο Καββαδίας. Και να μην ανοίγω το στόμα πριν καταλάβω καλά τα πράγματα. Παράδειγμα, για την Αμερική συμβουλευώ τους νέους να αφήσουν πίσω τις προκαταλήψεις τους. Χαμογελάω όταν ακούω από νεοφερμένους διακηρύξεις της μορφής «Η Αμερική είναι...» και μετά ένα κλισέ. Ναι, η Αμερική είναι και αυτό, και το αντίθετό του, και άλλα χίλια. Την Αμερική τη σπουδάσω σαράντα χρόνια τώρα, κι ακόμα να βγάλω άκρη. Κάτι άλλο που συμβουλευώ τους νέους: Να το τολμήσουν. Έχω γνωρίσει εκατοντάδες παιδιά που πήγαν για σπουδές στο εξωτερικό -οι πιο πολλοί στις ΗΠΑ- και κανείς τους δεν το μετάνιωσε. Αρκετοί δεν πήγαν καλά και γυρίσανε με την ουρά στα σκέλια, αλλά κανείς δεν το μετάνιωσε που πήγε.